

Kolonialismi Suomen raja- seuduilla

**TOIMITTANEET
RINNA KULLAA, JANNE LAHTI
& SAMI LAKOMÄKI**

Gaudeamus

Copyright © 2022 Tekijät & Gaudeamus

Gaudeamus Oy
www.gaudeamus.fi

Kartat: Hannu Linkola

Kansi: Tuomo Parikka

Kannen kuvat:

Michet Suomen ja Neuvostoliiton raja-aidalla,
Suomen Metsästysmuseon kuva-arkisto.

Petsamo, Museovirasto.

Kartta: ks. s. 370.

KL 92, 30 • UDK 948.0, 3

ISBN 978-952-345-163-6

Painopaikka: Printon Trükikoda, Tallinna 2022

SISÄLLYS

Sami Lakomäki, Janne Lahti & Rinna Kullaa •

Johdanto: Suomi kolonialismin ja rajaseutujen risteyskohdissa..... 17

I KOHTAAMISIA JA KAMPPAILUJA SÁPMISSA

1. *Laura Junka-Aikio* • Jäämeren rata, pohjoiset identiteetit ja nykykolonialismi..... 33
2. *Ritva Kylli* • Ruokaan liittyviä rajanvetoja suomalaisten ja saamelaisten kohtaamisissa..... 57
3. *Sami Lakomäki* • Tuhottuja kyliä, verisiä puita: väkivaltaiset tarinat Sápmissa ja sen rajaseuduilla 1600–1800-luvuilla.....77
4. *Marko Jouste, Veli-Pekka Lehtola, Markus Juutinen & Sonja Tanhua* • Jääkk Sverloff johtajana ja kulttuuritulkkina: kolttasaamelaisten historian käännteitä 1900-luvulla.....97
5. *Raita Merivirta* • Pohjoinen rajaseutu suomalaisissa nuortenkirjoissa: kansallinen identiteetti, toiseus ja kolonialismi..... 117

II SUOMEN SIIRTOMAAT

6. *Peter Stadius* • Elintilaa, elinvoimaa ja eteenpäin: Suomi siirtomaavaltana Petsamossa..... 141
7. *Elina Arminen* • Soutajia ja onkimiehiä: Petsamon kalastusmatkailu neuvotteluna valtiollisista ja kulttuurisista rajoista..... 162
8. *Jukka Nyysönen* • Väinö Tanner, kolonialistiset hierarkiat ja kolttasaamelaisten poliittis-hallinnollinen asema..... 185
9. *Janne Lahti* • Rajaseudusta kotiseuduksi: kuuluminen ja kaipuu Petsamon muistamisessa..... 201

10. *Tiina Seppä* • Heimous, mieheys ja toiseus:
Samuli Paulaharju koillisella rintamalla 1918220
11. *Liisa Vuonokari-Bomström* • Suomalaisena miehittäjänä
Petroskoissa 1941–1944.....238

III RAJASEUTUJEN LUOMISTA SUOMESSA

12. *Timo Särkkä* • Imperiumi ja rajamaa: Suomen autonomia ja
Venäjän imperialismi viktoriaanisessa aikakauslehdissä 1820–1905... 263
13. *Rinna Kullaa* • Suomi erityisenä lempilapsena: Venäjän keisarikunnan
povessa itsenäiseksi tasavallaksi kasvanut rajaseutu 1809–1917280
14. *Tuomas Tepora* • Kamppailu ruotsalaismaasta: kielirajat ja toisen
maailmansodan asutustoimet Suomen ruotsinkielisillä alueilla.....298
15. *Ainur Elmgren* • Rajaseutujen kansat:
tataarit, etniset puhdistukset ja ylijärjetykset320

Viitteet	346
Kuvalähteet	370
Lähteet ja kirjallisuus	372
Hakemistot.....	414
Kirjoittajat	425

KARTAT

Suomen rajaseudut	12
Saamenmaa ja Jäämeren rannikko.....	14
Petsamo ja kolttala-alueet	15
Jäämerenradan linjauksen vaihtoehdot.....	43
Venäjän imperiumin läntiset rajaseudut	283